

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā”

COM(2011) 540 galīgā redakcija – 2011/0238 (COD)

(2012/C 68/12)

Ziņotājs: **PEEL kgs**

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. panta 2. punktu 2011. gada 27. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā”

COM(2011) 540 galīgā redakcija – 2011/0238 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 20. decembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 477. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 18. un 19. janvārī (2012. gada 18. janvāra sēdē), ar 177 balsīm par, 1 balsi pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Enerģija ir mūsu dzīves līmeņa un dzīves kvalitātes būtisks priekšnoteikums⁽¹⁾. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto un publicēto lēmumu izveidot informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā. Komiteja to uzskata par pareizu soli ceļā uz kopīgas ES enerģētikas ārpolitikas efektīvu īstenošanu atbilstīgi gan Lisabonas līgumam (LESD⁽²⁾ 194. pants), gan ES stratēģijai “Enerģētika 2020”⁽³⁾, gan 2011. gada 4. februārī notikušās Eiropadomes sanāksmes secinājumiem enerģētikas jomā. Ierosinātā obligātā informācijas apmaiņas sistēma, kurā Komisijai būtu aktīva loma dalībvalstu un to partnervalstu sarunās par starpvaldību nolīgumiem enerģētikā, bija jāievieš jau sen.

1.2 Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē arī to, ka lēmuma priekšlikumā paredzēta informācijas apmaiņa par visiem spēkā esošiem divpusējiem enerģētikas nolīgumiem; Komisija lēš, ka dalībvalstis ar trešām valstīm noslēgušas aptuveni 30 starpvaldību nolīgumus par naftu un apmēram 60 — par gāzi, savukārt elektroenerģijas jomā nolīgumu ir mazāk.

1.2.1 Pilnībā apzinoties konfidencialitātes nozīmi, Komiteja tomēr pauž izbrīnu par to, ka šāda informācijas aprites mehānisma vēl nav, — ne starp Komisiju un dalībvalstīm, ne

dalībvalstu starpā. Kamēr patlaban nedz Komisijai, nedz atsevišķām dalībvalstīm nav saskatāma kopaina attiecībā uz konkrētiem tirdzniecības partneriem, galvenajiem partneriem šāda iespēja noteikti būs! Ir ārkārtīgi svarīgi, lai pienācīgas, stabilas un drošas energoapgādes nodrošināšanā tuvākajā nākotnē Eiropa rīkotos vienoti un lai tā turpinātu veidot efektīvu enerģētikas vienoto tirgu. Prognozes liecina, ka tuvākajos 20 gados pieprasījums pēc enerģijas, kuras rezerves ir ierobežotas, pasaulē var pieaugt par aptuveni 40 %; to galvenokārt izraisīs konkurences pieaugums, ko radīs jaunietekmes ekonomikas valstis, taču sagaidāms, ka situāciju vēl sarežģītāku padarīs iepriekš neparedzēti klimata pārmaiņu seku pārvarēšanas pasākumi.

1.3 Komiteja atzinīgi vērtē arī priekšlikuma 5. pantā ierosināto, ka attiecībā uz apspriežamajiem nolīgumiem Komisija sniegtu oficiālu apliecinājumu, kurā apstiprinātu attiecīgā projekta atbilstību iekšējā tirgus noteikumiem, taču minētais apliecinājums būtu izsniedzams bez liekas kavēšanās un paredzētajā laikā. Kā Komiteja jau uzsvērusi savā atzinumā par visaptverošu Eiropas starptautisko ieguldījumu politiku⁽⁴⁾, kurā jau aplūkoti daudzi šeit izvirzītie jautājumi, būtiski svarīga ieguldītājiem ir tiesiskā noteiktība.

1.3.1 Komiteja tomēr pauž bažas par ierosināto nostādni, ka četrus mēnešus ilgs klusums no Komisijas puses būtu uzskatāms par tās piekrišanu. Mēs saprotam, ka procesuālu iemeslu dēļ nebūtu reāli vai parocīgi Komisijai paust oficiālu piekrišanu katrā atsevišķā gadījumā, taču, ņemot vērā paredzēto atbilstības

⁽¹⁾ Giles Chichester, Eiropas Parlamenta deputāts, bijušais EP komitejas priekšsēdētājs, 2011. gada oktobrī.

⁽²⁾ Līgums par Eiropas Savienības darbību.

⁽³⁾ COM(2010) 639 galīgā redakcija.

⁽⁴⁾ OV C 318, 29.10.2011., 150.-154. lpp.

izpēti, kā arī skaidrības labad mēs aicinātu, kad vien tas ir iespējams, sniegt pozitīvu norādi, pat ja tā ir neoficiāla, vai arī pietiekami agri brīdināt par apzinātajām problēmām, kurām varētu būt vajadzīga papildu izpēte.

1.4 Enerģētikas nolīgumos ir jāvadās gan pēc stratēģiskiem, gan komerciāliem apsvērumiem. Ņemot vērā nepieciešamību ievērot proporcionalitātes un pārredzamības principus, Komiteja pauž nožēlu, ka priekšlikumā nav iekļauti spēkā esošie komercsabiedrību nolīgumi, it īpaši, ievērojot Komisijas paskaidrojuma rakstā (1. nodaļā) stingri pausto nostāju par atsevišķu nosūtītāju monopolstāvokli vai tam pielīdzināmu stāvokli, kas būtu pret-runā ES tiesību normām. Komiteja mudina Komisiju aktīvi rīkoties, lai iegūtu pilnīgu pieeju vismaz tām komercnolīgumu daļām, par kurām ir aizdomas par iespējamu neatbilstību ES regulējumam, sevišķi tad, ja tās var tikt veidotas kā starpvaldību nolīguma pielikumi. Īpašas bažas dara draudi, kas var rasties, ja stratēģisko partnerattiecību dēļ tiktu uzspiesta tādu modeļu ieviešana, kuru pamatā ir intereses, kas nesakrīt ar ES interesēm un var būt kaitējošas.

1.4.1 Komiteja turklāt vēlētos uzsvērt, ka attiecībā uz ārējiem enerģētikas nolīgumiem Eiropas patērētāji nespēs novērtēt atšķirību starp privātajiem un starpvaldību nolīgumiem, jo abos gadījumos rezultāts atspoguļojas cenā, piegādātāja izvēlē, energoavotu sadalījumā un citos būtiskos kritērijos.

1.4.2 Komiteja vēlas aicināt uz taisnīgu, tomēr stingru rīcību gadījumos, kad trešo valstu piegādātāju stratēģiskās un komerciālās intereses atšķiras no ES interesēm. Ir zināmas šaubas par to, cik reāli īstenojama izrādīsies Komisijas iecere panākt, lai šie piegādātāji stingrāk ievērotu ES iekšējā tirgus noteikumus. Tomēr Komiteja uzskata, ka sarunas vienmēr jācenšas risināt partnerības, atklātības un savstarpējas uzticēšanās gaisotnē.

1.5 Tomēr Komiteja pauž nožēlu par to, ka trūkst kārtīga ietekmes novērtējuma; tas būtu palīdzējis labāk izprast un skaidrāk prognozēt dalībvalstu iespējamo reakciju. Protams, enerģētikas jautājumi vienlaikus ir gan Komisijas, gan dalībvalstu kompetencē, un šis faktors daudziem cieši saistās ar izpratni par suverenitāti. Tam būs divējādas sekas: kamēr daži meklēs papildu atbalstu, citi, iespējams, saskatīs nepamatotu iejaukšanos, īpaši bažījoties zaudēt kontroli pār sarunu norisi un autonomiju, turklāt jauno mehānismu uzskatot par aplinku mēģinājumu pārcelt enerģētikas politiku uz ES kompetences jomu. Komisijai šajā jautājumā nav tādas pašas pilnvaras kā ieguldījumu jomā, kurā līdzīgas darbības ir ierosinātas attiecībā uz divpusējiem ieguldījumu līgumiem (to ir daudz vairāk), bet kurā piesardzība tāpat būtu visu pušu interesēs.

1.5.1 Komisijai vajadzētu rēķināties ar šādām dalībvalstu iebildēm par iespējamu apdraudētību, tāpēc ikviena pāreja būtu jāsteno uzmanīgi, lai panāktu vispārēju izpratni par to, ka ierosinātā informācijas apmaiņa uzlabos dalībvalstu iespējas gūt labākus rezultātus sarunās ar trešām valstīm. Šajā ziņā ļoti liela nozīme būs vispusīgai sadarbībai ar dalībvalstu regulatīvajām iestādēm. Atzinīgi vērtējot to, ka liela uzmanība pievērsta dalībvalstu atbalstīšanai sarunu procesā, Komiteja norāda, ka ir būtiski, lai Komisija aktīvi iesaistītos sarunās jau agrīnos to posmos, nodrošinot uzskatāmu efektivitāti un uzrādot pietiekamus rezultātus, kas palīdzētu pārvarēt neizbēgamās šaubas.

1.5.2 Komiteja arī vēlētos tuvāku skaidrojumu par to, kā reāli tiks īstenots 7. pants par konfidencialitāti, jo par konfidencialu informāciju vai par tirdzniecības noslēpumu var uzskatīt visus komercslīgumu būtiskos elementus, piemēram, cenas un nosacījumus. Tas izšķirs, vai lēmums gūs atbalstu. Tā kā kopīgas un stabili funkcionējošas ES enerģētikas politikas vēl nav, dalībvalstīm un Komisijai jāturpina veidot savstarpēju uzticēšanos, kas vajadzīga visām ieinteresētajām pusēm; izskatāmais priekšlikums var būt tikai pirmais solis šajā ceļā.

1.6 Mums ir zināmas šaubas par apgalvojumu, ka priekšlikums neietekmēs budžetu. Ņemot vērā Eiropas enerģētikas politikas pieaugošās vajadzības, EESK neuzskata, ka priekšlikumā paredzētās biežās pārbaudes un konsultatīvie pasākumi būtu paveicami bez papildu resursiem.

1.7 Komiteja aicina noteikt, ka pirmais starpposma novērtējums veicams nevis pēc četriem gadiem, bet gan pēc diviem, jo tad būs uzkrāts pietiekami daudz pieredzes un datu, lai izvērtētu, cik efektīvi mehānisms darbojas.

1.8 Pievēršoties priekšlikuma plašākai ietekmei, kas galvenokārt izklāstīta pievienotajā daudz plašākajā paziņojumā, Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas vispārējo mērķi — stiprināt ES kopējās enerģētikas politikas ārējo dimensiju. Energoefektivitāte, enerģētiskā drošība un stabilitāte ir tiešā veidā saistītas, tomēr EESK pauž nožēlu, ka nav skaidri parādīta saikne ar pamatmērķiem — konkurētspējīgu, ilgtspējīgu un drošu enerģiju, — jo vairāk tāpēc, ka konkurētspējīga enerģija un ilgtspējīga enerģija ne vienmēr ir savstarpēji savienojamas.

1.8.1 Komiteja pauž nožēlu arī par to, ka priekšlikumā, kurā uzmanība pievērsta galvenokārt tehniskiem un procesuāliem aspektiem, nav iekļauti vairāki konkrēti cieši saistīti aspekti (un paziņojumā tie aplūkoti tikai daļēji), piemēram, diplomātiskās un sociālekonomiskās attiecības ar ražotājvalstīm un tranzitvalstīm.

1.8.2 Tāpat nav skaidrs, vai šis priekšlikums ir pilnībā saistīts un savstarpēji saskaņots ar plašākiem enerģētikas tirdzniecības aspektiem. Tirdzniecības sarunas, protams, ir bijušas ES kompetencē jau desmitiem gadu; enerģētikai ir īpaši svarīga nozīme sarunās par ES pirmo Padziļinātas un visaptverošas brīvās tirdzniecības nolīgumu (DCFTA) ar Ukrainu, kas Eiropas Savienībai ir galvenā enerģijas tranzīta valsts; minētās sarunas patlaban tuvojas nobeigumam. Tiek aktīvi plānotas DCFTA sarunas arī ar citām ES kaimiņvalstīm — gan Austrumu partnerības, gan Eiropas un Vidusjūras reģiona (*Euro-Med*) valstīm —, un arī tajās enerģētikas jautājumiem piešķirama īpaši nozīmīga loma.

1.8.3 Komiteja īpaši aicina Komisiju, apspriežot galvenos visaptverošas enerģētikas aspektus, kas ietverti topošajā ES un Krievijas nolīgumā, īpašu uzmanību pievērst triju Baltijas valstu unikālajam stāvoklim, jo to elektrotīkli ir sinhronizēti ar Krievijas sistēmu, nevis kādu no ES sistēmām.

1.9 Visbeidzot, Komiteja izsaka dziļu nožēlu, ka nedz priekšlikumā, nedz paziņojumā nav nekādu norāžu par pilsoniskās sabiedrības iesaistes mehānismiem. Tas ir jālabo. Ir izveidoti vai drīzumā tiks veidoti oficiāli mehānismi, ar kuriem uzraudzīt, kā tiek īstenoti nesen noslēgtie ES brīvās tirdzniecības nolīgumi, tostarp ar Dienvidkoreju; aktīvi darbojas arī Austrumu partnerības (AP) pilsoniskās sabiedrības forums.

1.9.1 Tomēr mēs esam ļoti gandarīti, ka Komiteja beidzot ir iesaistīta AP enerģētikas tematiskās platformas darbā, — jo vairāk tāpēc, ka triju pārējo platformu sanāksmēs pilsoniskā sabiedrība piedalās jau labu laiku.

2. Vispārīga informācija

2.1 Eiropadome 2011. gada 4. februārī vienojās, ka Savienībai un dalībvalstīm jāuzlabo savu ārējo enerģētikas pasākumu koordinācija, un aicināja dalībvalstis no 2012. gada janvāra informēt Komisiju par visiem līdzšinējiem un jaunajiem divpusējiem enerģētikas nolīgumiem, ko tās slēdz ar trešām valstīm.

2.2 Tādēļ Eiropas Komisija 2011. gada 7. septembrī publicēja divus dokumentus par ES enerģētikas ārpolitikas izstrādi: "Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starptautiskām nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā" ⁽⁵⁾ un paziņojumu "ES enerģētikas politika: attiecību veidošana ar partneriem ārpus mūsu robežām" ⁽⁶⁾.

2.3 Komiteja tika aicināta izstrādāt atzinumu tikai par legīlatīvo dokumentu, ar ko izveido mehānismu Eiropadomes 2011. gada 4. februāra secinājumu īstenošanai. Paziņojums savukārt attiecas uz daudz plašāku jautājumu loku un tikai daļēji

ir saistīts ar priekšlikumu. Komiteja pauž nožēlu par šo ierobežojumu, jo tas skar daudzus būtiskus aspektus, par kuriem EESK vēlas izteikt viedokli, piemēram, atjaunojamo enerģiju, energoefektivitāti un citus jautājumus, kas saistīti ar ilgtspējīgu attīstību, kā arī attiecības ar Krieviju, Ķīnu, citām valstīm ar ātri augošu ekonomiku un ar attīstības valstīm kopumā.

2.3.1 Komisija ir darījusi zināmu, ka no paziņojuma izrietēs virkne priekšlikumu un ka ierosinātais lēmums ir pirmais no tiem un viens no svarīgākajiem.

2.4 Patlaban pieaug gan pasaules pieprasījums pēc enerģijas, gan ES atkarība no importētas izrakteņu degvielām. Kā norāda Komisija, 60 % no visas ES patērētās gāzes un vairāk nekā 80 % naftas tiek importēti, taču vienlaikus Eiropas Savienībai jākonkurē ar citiem patērētājiem, sevišķi ar jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, kuru pieprasījums aizvien palielinās. Tuvākajos 20 gados pieprasījums pēc enerģijas pasaulē varētu pieaugt par 40 %, un situāciju vēl sarežģītāku var padarīt neparedzēti pasākumi, kas saistīti ar klimata pārmaiņām. Vairākām dalībvalstīm ir tikai nedaudzi energoresursu piegādātāji, uz ko pašlaik, tāpēc tās ir neaizsargātas pret pārslodzes radītajām problēmām un cenu svārstībām, sevišķi gāzei un naftai. Tādējādi ES ārējai enerģētikas politikai steidzami vajadzīgs daudz stabilāks pamats. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai pienācīgas, stabilas un drošas energoapgādes nodrošināšanā tuvākajā nākotnē Eiropa rīkotos vienoti un lai tā turpinātu veidot efektīvu enerģētikas vienoto tirgu.

2.5 Tomēr ir maz efektīvu instrumentu, kas būtu pieejami šim nolūkam. Paredzams, ka enerģētika būs viena no svarīgākajām sadaļām ES un Ukrainas padziļinātajā un visaptverošajā brīvās tirdzniecības nolīgumā, kas drīzumā tiks noslēgts. Savukārt ES attiecības ar deviņām partnervalstīm Austrumeiropā un Dienvidaustrumeiropā ⁽⁷⁾ enerģētikas jomā regulē Enerģētikas kopiena. Lai veidotu stratēģisku ilgtermiņa starptautisko pieeju, būs vajadzīga daudz strukturētāka un saskaņotāka institucionālā sistēma. ES enerģētikas stratēģijā 2020. gadam pamatoti norādīts, ka viena no galvenajām prioritātēm ir ES enerģētikas politikas ārējās dimensijas stiprināšana, kas aplūkota arī lēmuma priekšlikumā.

2.6 Ierosinātajā lēmumā paredzēts, ka dalībvalstīm būs jāinformē Eiropas Komisija par saviem nodomiem slēgt starptautiskus enerģētikas nolīgumus ar trešām valstīm. Ar tā sauktā saderības kontroles mehānismu (5. pants) palīdzību Komisija vēlas nodrošināt, ka šādi nolīgumi sader ar iekšējā tirgus noteikumiem. Viens no lielākajiem ieguvumiem būtu tiesiskās noteiktības radīšana investīcijām ⁽⁸⁾. Komisija uzsver, ka jaunais mehānisms

⁽⁵⁾ COM(2011) 540 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ COM(2011) 539 galīgā redakcija.

⁽⁷⁾ Albānija, Bosnija un Hercegovina, Horvātija, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Moldova, Melnkalne, Serbija, Ukraina un Kosova.

⁽⁸⁾ Tas, protams, jāsaista ar jaunajām pilnvarām un paplašinātajām darbības jomām, ko Eiropas Savienībai investīciju jomā piešķir Lisabonas līgums (sk. Komitejas atzinumu OV C 318, 29.10.2011, 150.-154. lpp.).

ir koordinācijas līdzeklis, kas paredzēts, lai atbalstītu dalībvalstis un stiprinātu to spējas ietekmēt sarunu procesu, nevis lai aizstātu vai ierobežotu valstu iespējas slēgt šādus nolīgumus. 7. pantā uzsvērts, ka ir paredzēti noteikumi, ar kuriem garantēt informācijas konfidencialitāti, kas ir īpaši sensitīvs jautājums.

2.7 Tomēr Komiteja pauž nožēlu, ka mehānisms neattiecas uz komercsabiedrību nolīgumiem, — jo vairāk tāpēc, ka Komisija ir nepārprotami brīdinājusi par atsevišķu nosūtītāju iespējām iegūt monopolstāvokli vai tam pielīdzināmu stāvokli, kas būtu pretrunā ES tiesību normām⁽⁹⁾. Komiteja mudina Komisiju aktīvi rīkoties, lai iegūtu pilnīgu pieeju vismaz tām komercnolīgumu daļām, par kurām ir aizdomas par iespējamu neatbilstību ES regulējumam, sevišķi tad, ja tās var tikt veidotas kā starpvaldību nolīguma pielikumi.

3. EESK — stingrs atbalsts spēcīgai Eiropas enerģētikas ārpolitikai, kuras pamatā ir apgādes drošība

3.1 Komiteja 2011. gada martā aicināja bez vilcināšanās un progresīvi nostiprināt kopīgu ES ārpolitiku enerģētikas jomā⁽¹⁰⁾. Atbildot uz toreizējās prezidentvalsts Ungārijas pieprasījumu, EESK mudināja veikt konkrētus pasākumus, lai labāk saskaņotu iekšējo un ārējo politiku, kā arī aicināja īstenot integrētu, konsekventu pieeju. Komiteja arī aicināja radīt enerģētikai jaunu institucionālo pamatu, noteikt stratēģisku, daudzpusēju politikas ievirzi un efektīvi īstenot privilēģētas partnerattiecības ar ES kaimiņvalstīm.

3.2 Jau 2009. gadā Komiteja aicināja veidot visaptverošu ES ārējo enerģētikas stratēģiju un rast līdzekļus tās īstenošanai⁽¹¹⁾. Raugoties ilgtermiņa perspektīvā, EESK norādīja, ka divi stūrakmeņi, uz kuriem balstās ES starptautiskās attiecības enerģētikā, ir energoapgādes drošība un klimata politika. Komiteja atzina, ka Trešā enerģētikas pakete var būtiski mazināt ES atkarību no ārējiem piegādātājiem, taču uzsvēra, ka trešās valstīs ir jāveicina ilgtspējīga enerģijas ražošana un lietošana. Tika uzsvērtā ciešā saikne starp enerģētiku un attiecīgo tirdzniecības politiku, kā arī nepieciešamība partnervalstīs piemērot tādas tirgus noteikumus kā savstarpība, vienlīdzīga attieksme, pārredzamība, ieguldījumu aizsardzība, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Enerģētikai ieņemot arvien nozīmīgāku vietu starptautiskajās diskusijās, EESK vēlreiz uzsver akūto vajadzību līdzsvarot dalībvalstu atsevišķās intereses ar kopīgu visas Eiropas nostāju.

3.3 EESK ir arī uzsvērusi, ka atjaunojamās enerģijas veicināšana un energoavotu dažādošana nav atdalāma no Eiropas ārējās darbības, tostarp Eiropas Vidusjūras reģionā⁽¹²⁾. Lai nodrošinātu

atbilstību ES klimata politikai, partnervalstīs ir jāatceļ fosilajam kurināmajam paredzētās kaitīgās subsīdijas, jāpalielina pētniecības un izstrādes finansējums atjaunojamu energoavotu projektiem un jāstimulē tirdzniecība ar energoefektīvām precēm un pakalpojumiem.

4. Pilsoniskās sabiedrības nozīme

4.1 Trūkumi, kas 2011. gadā izraisīja plašus nemierus arābu pasaulē, ir vēlreiz apliecinājuši, ka demokrātiskas pārejas procesos, konstitucionālās reformās un institucionālā izveidē izšķirīga nozīme ir pilsoniskajai sabiedrībai. Lai nodrošinātu pārredzamus un iekļaujošus lēmumu pieņemšanas procesus un iegūtu sabiedrības atbalstu, gan minētajā reģionā, gan Austrumu partnerības valstīs⁽¹³⁾ ir pienācīgi jāņem vērā un jāatbalsta pilsoniskās sabiedrības devums un it īpaši sociālo partneru paveiktais. Komiteja pauž dziļu nožēlu, ka ne priekšlikumā, ne paziņojumā nav minēts neviens mehānisms pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai, lai gan sociālajiem partneriem būs būtiska loma reālajā darbā un no viņiem tiks gaidīta tik vajadzīgā atgriezeniskā saite, sevišķi tad, ja radīsies problēmas; turklāt paziņojumā ir arī īpaša atsauce uz “kopīgiem nozares vadītiem projektiem”⁽¹⁴⁾. Tomēr mēs esam ļoti gandarīti, ka Komiteja beidzot ir iesaistīta AP enerģētikas tematiskās platformas darbā, — jo vairāk tāpēc, ka triju pārējo platformu sanāksmēs pilsoniskā sabiedrība piedalās jau labu laiku.

4.2 Turklāt ir izveidoti vai drīzumā tiks veidoti oficiāli mehānismi, ar kuriem uzraudzīt, kā tiek īstenoti neseno noslēgtie ES brīvās tirdzniecības nolīgumi, tostarp ar Dienvidkoreju; aktīvi darbojas arī Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības forums. Enerģētikas jautājumos pilsoniskās sabiedrības viedoklis ir tikpat svarīgs. Tas jāpauž arī pašiem patērētājiem, kurus neproporcionāli smagi mēdz ietekmēt tirgus trūkumi; turklāt ir vajadzīga arī lielāka pārredzamība, lielāka patērētāju ietekme un sabiedrības izglītošana.

5. Plašāki stratēģiski apsvērumi

5.1 EESK pilnībā atbalsta Komisijas nodomu uzņemties vadošo lomu visaptverošas un koordinētas ES ārējās enerģētikas stratēģijas izstrādē un aicina dalībvalstis solidaritātes un savstarpējas uzticēšanās garā atbalstīt šos centienus.

5.2 EESK uzskata, ka kopīgās ES enerģētikas politikas stūrakmens ir solidaritāte, — arī tāpēc, lai palīdzētu tām dalībvalstīm, kurām nav daudz iespēju panākt sev vēlamu rezultātu un nodrošināt enerģiju par taisnīgām un ilgtspējīgām cenām.

⁽⁹⁾ Paskaidrojuma raksts (1. nodaļa, COM(2011) 540 galīgā redakcija).

⁽¹⁰⁾ OV C 132, 3.5.2011., 15.-21. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 182, 4.8.2009., 8.-12. lpp.

⁽¹²⁾ OV C 376, 22.12.2011., 1. lpp.

⁽¹³⁾ Ukraina, Moldova, Gruzija, Armēnija, Azerbaidžāna un Baltkrievija.

⁽¹⁴⁾ 1.3. sadaļa, 7. lpp.

5.3 Būdamā viena no lielākajām enerģijas patērētājām, ES ir arī nozīmīga tehnoloģijas piegādātāja, kas turklāt noteikusi vienus no pasaulē augstākajiem standartiem tirgus pārredzamības un regulējuma ziņā, tostarp kodoldrošībā un citās enerģētikas drošības jomās.

5.4 Komiteja pieņem zināšanai datus, kas norādīti paziņojumā⁽¹⁵⁾, proti, ka no Krievijas, Norvēģijas un Alžīrijas nāk 85 % ES dabasgāzes importa un gandrīz 50 % ES jēlnaftas importa (un ka OPEC valstu īpatsvars ES jēlnaftas importā ir apmēram 36 %). Krievija ir arī vadošā ogļu un urāna piegādātāja Eiropas Savienībai.

5.5 Tuvākajos 20 gados strauji augot pasaules pieprasījumam pēc enerģijas, viens no ES stratēģiskajiem pamata apsvērumiem ir piekļuve gan izejvielām, gan enerģijai. EESK atbalsta stratēģisku partnerattiecību veidošanu ar galvenajiem starptautiskajiem enerģētikas nozares dalībniekiem (ražotājvalstīm, tranzītvalstīm un patērētājvalstīm), sadarbojoties gan zemas oglekļa emisijas veicinošu tehnoloģiju ieviešanā un rentabilitātes uzlabošanā, gan energoefektivitātes un enerģijas atjaunojamības sekmēšanā, gan apgādes drošības aktīvākā veicināšanā⁽¹⁶⁾. Mēs ar nepacietību gaidām nolīgumu ar Ukrainu, kurā jābūt iekļautiem nosacījumiem par drošu un nepārtrauktu piegādi, cenām un citiem svarīgiem aspektiem.

5.6 Īpaši svarīgi tas būs turpmākajai ES tirdzniecības politikai, taču Komiteja atzinīgi vērtē arī to, ka paziņojumā norādīts uz arvien ciešāko saikni starp enerģētikas politiku un tādām politikas jomām kā ES attīstība, paplašināšanās, ieguldījumi un plašākas starptautiskās attiecības. Viens no galvenajiem Lisabonas līguma mērķiem bija tuvināt šo dažādo ES politikas jomu pārvaldību. Ir ļoti svarīgi, lai ar šiem politikas virzieniem saskaņota būtu arī ES enerģētikas politika; tam ir būtiska nozīme arī jaunattīstības valstu ilgtspējīgā ekonomikas un sociālajā attīstībā.

5.7 EESK pauž cerību, ka mūsu Enerģētikas kopienas partneri tieksies izpildīt un ievērot ES iekšējā enerģijas tirgus noteikumus. Komiteja pauž bažas par pagājušā gada martā Komisijas

izteikto kritisko vērtējumu par minētās kopienas sasniegumiem⁽¹⁷⁾. Politiskās apņemšanās joprojām ievērojami atšķiras no tā, ko Enerģētikas kopienas dalībnieki reāli panākuši enerģētikas *acquis* īstenošanā; arī Komisija ir kritizējusi novecojušās tirgus uzbūves nemainīšanu, investīciju kavēšanu un konkurences kropļošanu, jo, pateicoties regulētajām cenām, priekšrocības tiek dotas publiskā sektora piegādātājiem. Tāpēc EESK izvirza jautājumu par to, kādus instrumentus Eiropas Savienībai vislabāk izmantot, lai veidotu attiecības ar attālākiem partneriem, un vai pakāpeniski nebūtu jāatsakās no piegādātāja-pircēja attiecībām par labu lielākai enerģijas tirgu konverģencei.

5.8 Lielākais ES enerģijas piegādātājs patlaban ir Krievija, tāpēc Komiteja mudina Komisiju turpināt strādāt pie ES un Krievijas jaunā nolīguma, kurā jāietver visaptveroša vienošanās par enerģētikas jautājumu. Arī Krievija ir vienlīdz atkarīga no ES piedāvātā apjomīgā tirgus. Šāds nolīgums būtu nozīmīgs paversiena punkts un pamatakmens ES kopīgai rīcībai enerģētikas ārpolitikā.

5.8.1 Risinot sarunas par šādu nolīgumu, īpaša uzmanība jāpievērš Baltijas valstu unikālajam stāvoklim, jo to elektrotīkli ir sinhronizēti ar Krievijas sistēmu, nevis kādu no ES sistēmām, un tas šo triju valstu elektrotīklu sistēmu stabilitāti un frekvenču regulējumu padara pilnībā atkarīgu no Krievijas.

5.9 Enerģētikas ārējā sadarbībā ļoti svarīga nozīme arī turpmāk būs Alžīrijai, Lībijai un visam Eiropas un Vidusjūras reģionam.

5.10 Visbeidzot, attiecībā uz Vidusāziju⁽¹⁸⁾ Komiteja ir atzinusi, ka tur atrodas "ievērojamas potenciālās enerģijas rezerves, kas Eiropai var kļūt par papildu un papildinošiem (bet ne alternatīviem) enerģijas avotiem", un norādījusi, ka šādu attiecību dzīvotspēja jābalsta uz praktiskiem un ekonomiskiem apsvērumiem, kā arī uzsvērusi, ka ES saikņu paplašināšanu ar šo reģionu nepieciešams "cieši un abpusēji saskaņot ar ES interesēm Krievijā, Ķīnā un Turcijā". Īpaši svarīga ir Ķīna — viena no galvenajām enerģijas patērētājām —, tāpēc būtiska nozīme ir ciešai sadarbībai jautājumos, kas skar enerģētiku, tehnoloģiju un klimata pārmaiņas.

Briselē, 2012. gada 18. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ COM(2011) 539 galīgā redakcija (20. zemsivērtas piezīme).

⁽¹⁶⁾ OV C 318, 29.10.2011., 150-154. lpp.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 105 galīgā redakcija.

⁽¹⁸⁾ OV C 248, 25.8.2011., 49.-54. lpp.